

HİKÂYE NEDİR? HİKÂYENİN TANIMI!

Yaşanmış ya da yaşanabilecek olayların okuyarlarda estetik duygu uyandıracak şekilde ele alındığı kısa sanatsal metinlere **hikâye** denir.

HİKÂYELERİN ÖZELLİKLERİ

1. İnsan yaşamının belli bir bölümü ele alınır.
2. Yer ve zaman kavramı vardır.
3. Olay veya bir durum söz konusudur.
4. **Hikâyede amaç;** düşündürmek değil, duygulandırmak ya da heyecanlandırmaktır.
5. Gerçek ya da düş ürünü bir olay kısa şekilde anlatılır.
6. Fazla ayrıntıya girilmeden bir olay çerçevesinde olaylar yüzeysel ele alınır.

HİKÂYENİN UNSURLARI

Hikâyeler; olay örgüsü, kişiler, zaman, mekân, konu, tema, çatışma, anlatıcı ve bakış açısı gibi unsurlardan oluşur.

Olay Örgüsü: Hikâye kişileri arasında cereyan eden ve sebep sonuç ilişkisine bağlı olarak gelişen organik bütüne **olay örgüsü** denir.

Çatışma: Hikâye kahramanları arasında oluşan dramatik anlaşmazlık veya aykırılığa **çatışma** denir. Çatışmalar genellikle insan ile insan, insan ile doğa, insan ile kendisi, insan ile toplum şeklinde kendini gösterir.

Hikâye kişileri: Hikâyenin unsurlarından olan kişiler iki farklı özellikte karşımıza çıkar. Hikâye metinlerinde olayın merkezinde yer alan ve ait olduğu toplumsal sınıfın özelliklerini taşıyan kişiye **tip** denir. Toplumsal bir sınıfı ya da zümreyi değil de sadece kendini temsil eden kişiye **karakter** denir.

Zaman ve mekân: Hikâyelerde zaman ve mekân gerçeğe yakındır. Genellikle belirli bir zaman ve mekân unsurları kullanılmaktadır.

HİKÂYE TÜRLERİ

Olay Hikâyesi (Maupassant Tarzı Hikâye)

1. İlk örneklerini Fransız yazar Guy de Maupassant vermiştir.
2. Olay örgüsü; kişi, zaman ve mekâna bağlıdır.

3. Önce gerilimin arttığı bu hikâye türünde gözlem son derece önemlidir.
4. Bu hikâyeler çarpıcı bir sonla olaylar çözüme kavuşturulur.
5. Olay hikâyesi; serim, düğüm ve çözüm bölümünden oluşur.

Serim: Olayın geçtiği yeri, zamanı ve kişilerinin betimlendiği bölümdür.

Düğüm: Olayın neden-sonuç ilişkisine bağlı olarak geliştiği ve merak unsurunun zirveye çıktığı bölümdür.

Çözüm: Merak edilen soruların çözüm bulunduğu, merak unsurunun giderildiği bölümdür.

ÖNEMLİ: Olay hikâyesinin Türk edebiyatındaki kurucusu **Ömer Seyfettin**'dir.

Diğer önemli temsilcileri: Refik Halit Karay, Reşat Nuri Güntekin, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Sabahattin Ali...

Durum Hikâyesi (Çehov Tarzı Hikâye)

1. İlk örneklerini Rus yazar Anton Çehov vermiştir.
2. Günlük yaşamdan bir insanlık durumu anlatılır.
3. Olay hikâyesindeki gibi serim, düğüm, çözüm bölümleri bulunmaz.
4. Bu tarz hikâyelerde zaman ve mekân belirsiz olabilir.
5. Bu hikâyelerde zaman, mekân ve kahramanların yaşamları sezdirme yoluyla verilmeye çalışılır.
6. Olay değil, tema önemlidir.
7. Durum hikâyesinde amaç; insanların davranışları, düşünceleri, ikili ilişkileri karşısında gösterdiği tepkiyi göstermektir.

ÖNEMLİ: Durum hikâyesinin Türk edebiyatında iki önemli temsilcisi vardır: Sait Faik Abasıyanık ve Memduh Şevket Esendal.

Olay Hikâyesi ile Durum Hikâyesi Arasındaki Farklar

Olay Hikâyesi	Durum Hikâyesi
Serim, düğüm ve çözüm bölümlerinden oluşur.	Bu bölümler bulunmaz.
Ağırlık noktası olaydır.	Ağırlık noktası durumdur.
Merak ögesi canlı tutulmuştur.	Merak ögesi geri plandadır.
Şaşırtıcı, beklenmedik bir sonla biter.	Bitmemişlik duygusu söz konusudur.
Hareket ön plandadır.	Durağan bir akış vardır.
Genellikle Öyküleyici anlatım kullanılır.	Psikolojik tahliller geniş yer tutar.

Öyküleme (hikâye etme): Kurgulanmış ya da yaşanmış bir olayın bir başkasına söz ya da yazıyla aktarılmasına öyküleme (hikâye etme) denir.

Betimleme (Tasvir etme)

Bir varlığın ya da yerin özellikleri, insan zihninde uyandırdığı izlenimleri sözcükler aracılığıyla inanın gözünün önüne getirecek şekilde anlatılmasına betimleme denir.

İç konuşma (İç monolog): Anlatmaya bağlı sanatsal metinlerde anlatılmak istenen şeylerin kahramanın zihninden geçenler şeklinde okuyucuya aktarılmasına denir.

Unutma: Öykülemede hareket vardır. Televizyon izlemek gibidir. Betimlemede ise, hareket yoktur. Fotoğraf veya resim gibi insan zihninde yer edinir.

Diyalog tekniği: Anlatmaya bağlı edebi metinlerde en az iki kişinin karşılıklı konuşmalarına dayanan türdür.

Orhan Kemal (1914 – 1970)

- * Toplumcu gerçekçi yazarlarımızdandır.
- * Edebiyata şiirle başlamış ardından Nazım Hikmet'in etkisiyle romana yönelmiştir.
- * Günlük yaşamın değişik yönlerini öykü ver romanlarında konu olarak işledi.
- * Eserlerinde yoksul ve sömürülen tabakayı çoğunlukla ele aldı.
- * Toplumsal yapıdaki çelişkileri eserlerinde ustaca işlemiştir.
- * Eserlerinde hem diyaloga önem vermiş hem de hızlı bir olay akışı sağlamıştır.

Önemli: Türk edebiyatına işçi sınıfını getirmiş, özellikle de Çukurova'daki pamuk işçilerini ve ırgatları ele almıştır.

Eserlerinde ele aldığı insan tipleri

- Köyden kente göç eden yoksul insanlar
- Mutsuz insanlar
- Toprak ağaları
- Memurlar
- Ezilen köylüler
- Hapisteki insanlar
- İşsizlikle mücadele edenler
- Adana ve İstanbul'daki kenar mahallelerde yaşayan insanların sorunları vb...

Eserleri

Roman: Babaevi, Murtaza, Eskici ve Oğulları, Bereketli Topraklar Üzerinde, Hanımın Çiftliği, Vukuat Var, El Kızı

Hikâye: Ekmek Kavgası, Çamaşırcının Kızı, 72. Koğuş, Kardeş Payı, Yağmur Yüklü Bulutlar, İki Damla Gözyaşı

Tiyatro: İspinozlar

Anlatmaya Bağlı Edebi Metinlerde Anlatıcı

Anlatıcı: Olay örgüsüyle oluşan edebi metinlerde okura olayı aktaran kişidir. Anlatıcı eseri yazan kişi değildir. Eseri yazan gerçek kişidir. Edebi metinlerde olayı aktaran ise hayali kişidir.

Edebi metinlerde olay birinci kişi (ben) veya üçüncü kişi (o) ağzından aktarılır.

Anlatım üç bakış açısıyla aktarılır:

1. Hâkim (İlahi - Tanrısal) bakış açısı:

- Anlatıcı kendisinden bahsetmez.
- 3. tekil kişiyi (o) kullanır.
- Anlatıcı bu bakış açısında her şeyi bilir.
- Anlatıcı her zamanda ve her yerededir.
- Olayı ve eserlerdeki kahramanları her yönüyle bilir.
- *Olayın psikolojik yönünü iyi tahlil eder.*

Kahramanların duygu ve düşüncelerini, akıllarından geçen her şeyi bilir.

Önemli: İnsanın aklından geçen ne varsa anlatıcı bunu aktarıyorsa bu kesinlikle hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

2. Kahraman akış açısı

- * Anlatıcı olayın kahramanıdır.
- * Olaylar başkarakterin ağzıyla anlatılır.
- * Anlatıcı görüp yaşadıklarını anlatır. Bunun dışına çıkamaz. Bundan dolayı da anlattıkları sınırlıdır.
- * Anlatıcı bu tarz hikâyelerde sadece duyulan, görülen, yaşanan ve bilinen olaylardan bahsedebilir.

3. Gözlemci bakış açısı (Kameraman)

- Olayların kamera sessizliğinde anlatılmasıdır.
- Olaylara müdahale etmez.
- Olaylarda taraf tutmaz.
- Etrafında olup bitenleri bir kamera gibi izler.
- Tarafsız bir tutumla gördüklerini okura anlatır.

Sait Faik Abasıyanık (1906 – 1954)

- Durum (**Çehov tarzı**) hikâyesinin Türk edebiyatındaki kurucusudur.
 - Klasik hikâye tarzını yıkıp yerine duruma dayalı hikâyeleri getirmiştir.
 - Hikâye kahramanlarını usta ve şiirsel bir dille ele almış hem iyi hem de kötü yönlerini birlikte vermiştir.
 - Hikâyelerinde toplumsal sorunlardan çok bireyin sorunlarına yönelmiştir.
 - Hikâyelerinde ele aldığı kişiler genellikle alt tabakadaki insanlardır.
- * Hikâye, şiir, röportaj ve roman türlerinde eser verdi. * Hikâyelerinde mekân olarak genellikle **İstanbul**'u seçen yazar **Adalar**'a, özellikle de **Burgazada**'ya önem verdi.
- * Balıkçılar, işsiz insanlar, kahvelerde pinekleyenler, garip insanlar ele aldığı karakterlerden bazılarıdır.
- * Eserlerinde diyalog ve iç konuşma anlatım tekniklerinden yararlandı.
- Hikâyeleri:** Semaver, Sarnıç, Lüzumsuz Adam, Mahalle Kahvesi, Havada Bulut, Son Kuşlar ve Alemdağ'da Var Bir Yılan
- Romanları:** Medarı Maişet Motoru, Kayıp Aranıyor

<http://edebiyatokulu.com/>